

V torek, četrtek in soboto
izhaja in velja v Mari-
boru brez pošiljanja na
dom za vse leto 8 gl. — k.
za pol leta . . 4 . . — . .
za četrt leta . . 2 . . 20 . .

Po pošti:

Za vse leto 10 gl. — k.
za pol leta . . 5 . . — . .
za četrt leta . . 2 . . 60 . .

Vrednito in opravičeno
je v gospodskih ulicah
(Herrengasse) št. 117.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniša:
Za navadno tiskopisno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiska 1 krat
5 kr., če se tiska 2 krat,
4 kr., če se tiska 3 krat.
Veče pismenke se plaču-
jejo po prostoru.
Za vsak tisk se plačati
kolek (štampelj) za 30 k.
Kopirski se ne vračajo,
dopisi naj se blagovljino
frankujejo.

Št. 90.

V Mariboru 31. oktobra 1868.

Tečaj I.

Govori poslancev v deželni zborih.

Govor poslanca Hermana

o slovenskih peticijah v 25. seji deželnega zbora štirskega 6. oktobra.

Ko smo v tej zbornici stavili svojo interpelacijo, bili smo si svesti, da ne bomo ž njo niti visocemu deželnemu zboru, niti visoki vladi ustregli, tudi smo že naprej vedeli, da se bodo iz narodove sredine same povzdignili glasovi proti nam, in sicer da jih povzdigne oni mali oddelek, o katerem smo v interpelaciji rekli, da se je narodu izneveril, da je pa na naši strani večina naroda, ktereга zastopamo, ktera je povsod in vselej, kjer ni zapeljana, za svojo lastno narodnost in tudi biti mora.

Adrese in prošnje, kar se jih je dozdej podalo, natanko slikajo do-
tično razmerje in opravičujejo našo interpelacijo, kateri je namen odpraviti
neslogo med deli istega naroda. Ako primerjate dostokrat nespodobno pisane
adrese proti nam, z mirno, skromno besedo adres za nas, prepričate se, da
kultura in pravost ni na strani prvih. Ali smo mi krivi, da potujčenemu
življu strah pred Slovani in pa slaba vest skoraj pamet jemlje (krohot Nem-
cev), in da imajo ti ljudje tako malo zdrave pameti, da se jim tako straš-
ansko dozdeva, kar je le koristno, potrebno in naravno, in da imajo tako malo
domoljubja, da nočejo za svoj narod ničesar žrtvovati? Gospoda moja, jaz
mislim, da bo Drava tudi potem narz dol tekla, da obstanejo mesta in hiše,
in da boste pri nas vino in železo kupovali, če bomo tudi svoje namestništvo
in svoj deželni zbor v Ljubljani imeli. (Oho-klici; posl. Lohninger: Nikdar!)
Nikdar? Bomo videli!

To se je v Avstriji že čisto godilo, da so se provincije ločile in
družile; to tudi ni nič nevarnega za državo, in mi hočemo vse to doseči na
postavni poti. Više kakor tesnosrčni provincijalni patriotizem stoji narod-
nost. Ali moremo, gospoda moja, mi za to, da potujčeni elementi beró le nek
dobro znan nemški liberalen list, ki se tudi z našim denarjem izdržuje, zato
pa slovenstvo krotko ščuvaje pač sprejema napade proti njemu, ne pa tudi
zagovorov, list, kateri vse zataji, kar govori za slovenstvo, kateri si prizadeva
ljudstvo med seboj in z voditelji v zdrage spraviti, kateri draži slabe strasti
in kateri svojim bralcem oči veže ter jih slepi? Da se je pri peticijah proti
nam tudi birokracija vmes vtikala, gotovo vem. Tako n. pr. natanko vemo,
da je adreso Ptujске srenje, ktera od nas zahteva, da se svojim mandatom
odpovemo, ker se možko potegujemo za pravice narodove, raznašal odvetnik,
kteremu nikdar ne zmanjka orožja, kedar je treba narodnjakom nasprotovati
in adreso, ktero je podpisalo 40 vitezov Ptujskega okraja, raznašal je ravno
isti odvetnik okolo, drug odvetnik jo je pa tu izročil. V tej prošnji, gospoda
moja, nahaja se banalna želja, naj bi bili odvetniki bolj po ceni in naj bi
uradnije hitreje delale; med te banalne fraze, ktere kaj pa da vsak kmet
podpiše, je vpleten protest proti ločitvi; — toda zloba, ktera se z ljudstvom
uganja (ohoklici), ko se mu podmetava prošnja, češ, da njegov jezik ni spo-
soben za urade, kakor ona, da se mu na jezik pokladajo prošnje proti svojemu
materinskemu jeziku, ta zloba bo zadela svoje lastne očete in morebiti pride

čas, ko bo zapeljano ljudstvo po svoje maščevalo dolgo vražo svoje sužnosti.
(Bravo! na desni.)

Pri nas imamo društvo, imenujemo ga društvo sv. Mohora, ktero vsako
leto 30.000—40.000 knjig med ljudstvom razširi, med kmečkim ljudstvom je
prav mnogo, dakako le slovenskih knjig in slovensko ljudstvo v primeri več
bere, kakor nemško. Narodnjaki pišejo in pišejo, da bi ljudstvo podučili, kaj
pa je kedaj storila protinarodna birokracija, potujčeno meščanstvo za ljud-
sko omiko? Nič! Ni ene knjige niso ljudstvu v roke dali, in vendar se ime-
nujejo izobražene in izokraževalce, nam narodnjakom pa očitajo, da širimo
neumnost in nevednost. Da — visoke obresti jemati — ljudstvo iz vseh za-
stopov izriniti in kar največi dobiček pri njem iskati — to je pri nas iz-
obraženost in svobodomišljenost. Adrese raznarodene birokracije in potujče-
nega meščanstva, ktero nima niti nemške niti slovenske omike, nimajo tudi
nobene veljave in le negativno vrednost, da kažejo, kako daleč je že pri nas
prišla demoralizacija; seveda, ko je tujstvo vse za se pograbilo, zahteva, da
bi mu nihče ne kalil mirnega vžitka, in ako hoče ljudstvo in mi pristopiti
k mizi, kjer uživajo, potem se nam očita: Vi kalite mir! Mir, ktereга hoče
imeti to tujstvo, ni blagonosen in mora kaliti, ako se noče narod zaradi njega
pogubiti! Ali morete odobravati tako nenaravno stanje, ali Vam morejo gla-
sovi takih popačenih elementov prijetni biti? Ali bi ne bilo bolje poravnati
grehe preteklega časa in narodu zopet vrniti potujčene sinove? Kaj bi Vi
k temu rekli, ki bi imeli raznarodeno birokracijo, ko bi se dvigalo meščan-
sko prebivalstvo proti kmečkemu ljudstvu, ko bi se v Vaših šolah neusmiljeno
spodkopavala Vaša narodnost in se Vam potujčevali Vaši sinovi? Kaj bi
rekli, ko bi se zasmehoval Vaš jezik, češ, da je le za kmeta, ko bi se Vašemu
ljudstvu v tujih besedah osorno zapovedalo in bi se mu dajale pravne raz-
sodbe v tujem, nerazumljivem jeziku? Ko se je Šlezvig-Holstein daniziral,
odmeval je po Nemčiji jek srdite nevolje in vojska med sonarodnjaki je
morala pregreho spirati.

Gospoda moja, ali morete upati, da boste tako hitro in lahko predru-
gačili večino narodovo, ktera si je v tisočletnem boji svojo narodnost varovati
znala? ali ni za nas vse prostora dovolj? ali je res, da je nemška narodnost
v nevarnosti, ako hoče ktera druga tudi biti in živeti? In če ne moreti do-
seči, da bi se uresničilo liberalno prerokovanje enega tukajšnjih liberalcev,
ki je trdil, da čez 50 let ne bo nobenega Slovenca več, zakaj pa nočete pri-
pomoči, da bi se pričelo popolno, zdravo in naravno narodno življenje, da bi
se narod zopet združil; kajti združenje je toliko, kakor da bi narod zopet
od smrti vstal. To mu morate overati in zatezati — ubraniti mu tega nikdar
ne morete! Ideja, za ktero se je čas odločil, zopet in zopet se novo rodi in
zastonj se trudijo njeni sovražniki z ovirami in sponami. Gospoda moja, mi
tudi nismo tako slabi, kakor se Vam zdi. Mi smo močni v bratovski ljubezni,
ktero imajo milijoni in milijoni za nas, krivica, ktera se godi oddelku slovan-
skega naroda, čutijo ž njim drugi oddelki. Časi silnega potujčevanja so pre-
tekli (da! da!) in ne ena vas, ne ena koč ne bo zapadla tujim tirjatvam.

Slovinci stauujejo v prekrasni deželi, ki se razteza od Drave do mor-

Listek.

Nemška kultura in mi.

(Dalje.)

Poglejmo pa, po katerih sredstvih se kulturi temelj polaga, in po
kterih se naprej razvija. Tisto dobrotljivo božanstvo, ki je človeka na ta
svet postavilo, položilo je vanj kljico, ki ga neprenehoma na to nagiba in
goi, da vedno po popolnejem teži. Ta kljica je zadnji in prvi nagib vseh
tistih njegovih djanj, ki zaznamljajo pot do njegovega dušnega izobraženja,
do kulture. Ona je, ki brani, da človek ne gre po svetu kakor vol po paši,
ona je, ki drži človeka nad zverinstvom, brez nje bi padel med volkove.
Latinski pregovor pravi: homo non nascitur, sed fit. Ta kljica, ta božja
iskra, prej mirovala, dok ni človeku dovoljnih kulturnih sredstev stvorila,
in sicer tako rekoč iz nič stvorila. Prvo in sicer najglavnejše kulturno sred-
stvo je jezik. Gotovo je človeštvo več tisoč let trebalo, dok si je jezik
stvorilo. Ali o tem govoriti ne spada sem. — Drugi ne menj imeniten kul-
turni pripomoček je bogočastje, in tretje država. Vsa druga kulturna sred-
stva, ki bi se na tisoče nabrojiti mogla, se dajo pod eno ali drugo teh treh
glavnih sredstev kakor species pod genus postaviti. Mi bomo tukaj samo
o glavnih sredstvih govorili.

Ali so nemški kulturonošci, ki so se udali človečanski misiji nemške
kulture, le eno kulturno sredstvo pri nas v narodnem smislu ustanovili, pod-
pirali, uzdržavali, gojili, branili, štiliti? Poglejmo, da vidimo! Naš jezik,
brez ktereга pri nas ni nobena kultura mogoča, so pehnili iz šol, iz uradov,
iz javnega življenja, in celo iz cerkve so ga že začeli suvati. Ponižali so ga
v kmečki, služabniški in hlapčevski jezik. Če je misija nemške kulture res
humanitarna, kakor kulturonošci pri vsaki priložnosti trdijo, zakaj niso prvo
kulturno sredstvo: naš narodni jezik gojiti začeli? Pravo človečanstvo ne
pozna narodne različenosti, kakor je tudi kristjanska kulturna misija ne po-
zna. Pokažite kulturonošci le eno narodno šolo, ki ste jo v svoji humani-
tarni misiji v ta namen osnovali, da v njej na temelji našega jezika naš

narod na višo stopinjo kulture vzdignete! Če nam morete le eno tako šolo
pokazati, hočemo verjeti človečanski misiji tiste kulture, s ktero pri nas
hauzirate! Ali je, da na vaše najnovejše kulturonosno delo pokažemo, vino-
gradarska šola v Mariboru z nemškimi namestu slovenskega učenega jezika
komentar humanitarne misije vaše kulture? Ali je podrena stolica sloven-
ščine na graškem vseučilišču, ki je pod Metternihom, Bachom in Šmerlingom
stala, ilustracija vašega humaniteta ka-li? Če celo kulturni naši zavodi niso
več sigurni pred vašim humanitarnim poklicem, potem hodite rakom živžgat,
lažnjivi kulturonošci vi! — In kaka je v bogočastnem pogledu! Vi ste nas
prišli z mečem krotiti. In ko smo mi pozneje poslali po naša apostola, sv.
brata Cirila in Metoda, da nas v našem jeziku v Kristusovi veri ljubezni
podučita, in ko sta ta dva sveta moža nas z bizantinsko vodo krstila, svete
knjige v naš jezik prevedla, in tudi cerkvene obrede v njem obhajala, tačas
se je vaša zavistnost hudo proti temu spela. In po lažnjivih denunciacijah pri
papeži in drugih kovarnostih od vaše strani, je naš jezik bil zopet iz svetišč
pahnen. Se ve da le tamo, dokler je vaša roka seči mogla. Turška vlada
je vedela Bolgarom fanariote za vladike postavljati, ki so narod huje
tlačili in gulili kakor Turki sami. Maslo vaše kulture je, da se nam večidel
le izrodniki za vladike postavljajo. Namestu pastirjev imamo moze, ki nas
često zapustijo, kedar nam nevarnost žuga. — Zmerom in povsod se pač to
iz humanitarnega poklica kakor rudeča verižica sveti, da na vse pretege ti
kulturonošci na to delajo, da mi slovensko suknu slečemo in mesto nje nem-
ško oblečemo.

Kar se pa države kot kulturnega sredstva tiče, hočemo najpoprej
kulturno zgodovino urno prekorati. V početku zgodovine najdemo dva kul-
turna ognjišča. Eno v Kini, drugo v izhodnji Indiji. V Kini se je kultura
v tako okorne forme vjela, da se je skoz cela tisočletja le v ozkem kolobarju
enakomerno kakor majalec na uri sem ter tje gibala. Ona se je s časom
tako v prazne forme zakopala, da ni mogla več ne naprej ne nazaj. Zato
pa tudi ni na nobeno stran svojih žarkov razprostrla, na nobeno stran veje
in korenine pognala, in še danes jo vidimo na ravno tistem stalu, na katerem
je že pred tisočletji bila. Ona se ni postarala, pa tudi ne pomladila.

skega obrežja, pod prijaznim nebom na plodovitih tleh; Slovenci so lepe rasti, narava jih je obdarovala z bistro glavo, v zatišji imajo vse drugo južno slovanstvo z njegovo krasno prihodnostjo. (Klici: Državo?) Dolgočasno in pusto se mi zdi, če se v mnogojezični Avstriji vedno in vedno govori le o nemški vednosti, nemški pridnosti, nemškem duhu, kakor da bi drugi narodi ne imeli tudi pridnosti, tudi zdrave pameti! Kar je slovansko je prišlo dandenes na častno mesto (nobel) in se od dne do dne bolj povzdi-guje (krohot Nemcev) in jaz si nekaj na to domišljujem, da so bili moji ka-kor tudi Vaši spredniki Slovani (krohot Nemcev). Ali je Avstrija pozabila, kaj se ima Slovanom zahvaliti? Avstrija je brez Slovanov nemogoča! Obilo se tirja slovanskega premoženja in krvi, da bi se pa Slovani priznali, za to se nihče ne zmeni. Ali ste, gospoda moja, pozabili, da se imate za svojo omiko, na katero si toliko domišljujete in za marsikteri vaših zavodov zahva-liti večidel slovanskemu denarju (Posmehovanje Nemcev). Tako je! Kake pa so nasprotno dobrote, ktere so Nemci prinesli Slovincem? Kaj je vlada ke-daj za nje storila? Ali je vlada kedaj zinila, ko smo se tu borili za našo dobro pravico; zatorej se tudi temu ne čudimo, kar nam je ona na našo interpelacijo odgovorila. . . .

Gospoda moja, kje pa so znamenja prave omike, človekoljuba in lju-beznji do bližnjega, kje kažejo Nemci svoja velika državniška dela? Avstrijo so dozdej izključljivo Nemci vladali in vredovali; kaj so iz nje storili, vsak dan vidimo; da bi bili za vladanje sposobni, tega vsaj niso dokazali. In od kod jemljo pravico, da bi drugim gospodovali. In jaz pravim: narod, ki si brezpravno prilastuje gospodarstvo nad drugim, ravno tako malo vé, kaj je svoboda in enakost, kakor oni narod, ki hoče še dalje pod tem gospodarstvom živeti; ne prvi ne drugi ni še dozorel za idejo človekoljubja.

Mi nismo sami znašli misli, da se ima slovenski narod ločiti in zdru-žiti v politično-narodno celoto; misel se je rodila sama ob sebi, in ker je resnična, zato je narod tako lahko umeva.

Kar po rodu, jeziku in šegi spada v eno celoto, a je politična sila raztrgala in sebičnost hoče raztrgano ohraniti, to nepremagljivo vkup sil; da se ljudstva razredijo po narodnostih, to je tirjatev časa in se ne da tajiti. Ako je Vam na materialno korist, da ostane vse, kakor je, tirja korist Slo-vencev ravno nasprotno.

Potem, kar smo skusili tu in drugje, moram zdaj izrekati, da sem bolj kakor kedaj pozitivno prepričan, da za Slovence ni druge pomoči rešiti se iz tega nestrpljivega stanja, nego ločiti se in potem zediniti. Dokler bo trajala brzsrčna politika, dokler se izvršuje teorija nižih plemen, dokler se mora v Avstriji kterikoli narod bati za svojo narodnost, dotle v Avstriji ne bo vladal mir in zadovoljnost. In kdor je drugega mnenja, kaže da ni pri-jatelj niti Avstriji niti njenim narodom. Misel, katero smo tu izrazili, davno je že padla na rodovita tla; kdor se jej protivi, zelo greši, ker napredek zakasnuje. Slovenija je vprašanje, katerega rešitev je navezana le na čas! (Nemir med Nemci.) Z ozirom na izročene prošnje, si dovoljujem, ker zah-tevajo, da se naznanijo visoki vladi, staviti ta-le nasvet: Dozdej izročene prošnje za narodno ravnopravnost v šoli in v uradu naj se podade vladi v premiselek.

Govor poslanca Hermana

v zadevah realne gimnazije v Ptuj (20. seja dež. zbora štirskega 20. sept. t. l.)

Jaz sem hotel ravno to svetovati, kar je svetoval moj predgovor-nik; *) torej pristopam k njegovemu nasvetu in se njemu in odseku zahva-

*) Gosp. posl. Herman je že mnogo let prosil v deželni zbor za realno gimna-zijo v Ptuj in hotel tudi letos staviti dotičen nasvet. K temu namenu se je tudi oglašil za besedo, ktera se je pa popred dala Kaiserfeldu. Da bi se ne moglo reči, da je obveljal 7. leto g. Hermanov nasvet, stavl je Kaiserfeld

Drugače je bilo z indijsko kulturo. Iz Indije je kultura nastopila svoje potovanje po svetu. Iz Indije stopila je najprej v Egipt in prednje-azijske države: Babilonijo, Perzijo in Sirijo. Od tod so jo egiptovske in feni-cijanske naselbine nesle v Helado, in iz Helade je prestopila v staro Auso-nijo. Po Rimljanih so jo podedovali Germanje in Slovanje, Germanje z na-logo, da jo dalje na zapad nesó, Slovanje pa, da jo prek srednje Azije z obresti nazaj Indiji in sploh Aziji vračajo. In tako bo kultura s svojim ven-cem zemljo opasala in ciklus svojega potovanja zvršila. In res vidimo, da je pred vsem germanski živelj nositelj kulture v Ameriko, in slovanski v Azijo. Kakor germanska sekira amerikanske prašumne šikare trebi, ravno tako ruski kozaki polki zmiraj globlje v Azijo prodirajo. V Evropi je den-es germanska kultura na Angležkem v svojem največjem cvetu. Pa Angležko je tudi samo začasna postaja za njo na pošti iz Evrope v Ameriko. Če pa Germanje v tem svojo nalogo iščejo, da kulturo na izhod nose, delajo ravno tako protinaravno, kakor bi Slovanje protinaravno delali, ko bi s svojo kul-turo na zapad silili. Mi upotrebljavamo za amerikansko in angleško kulturo imé germansko, čeravno niti Amerikanci, niti Angleži tega genetičnega imena ne dadó za sebe veljati; oni hočejo le Amerikanci in Angleži biti, ne Ger-manje. In v resnici, kulturonosiljni narod v Ameriki še v polovici ni ger-manski, ampak zmes Anglo-Sasov, pravih Nemcev, irskih Keltov in Romanov. Pa ker za vse to narodovstvo nemški pisatelji le germansko imé rabijo, smo ga tudi mi pridržali, da našim nasprotnikom krivo ne bo. Na svojem poto-vanju je kultura veliko viharjev prestala. Bili so časi vmes, da se je mislilo, da je že celo po njej. Ko so jo Rimljani spustili in Germani se niso spo-sobni bili jo pobrati, so jo Arabci v Španiji med tem nekoliko časa gleštali. Pa po vsakem padu jo vidimo z lepšim bleskom se zopet vzkresit, in ravno to priča njen veči neprevladivosti. Blagor narodu, blagor deželi, kjer kul-tura svoj prestol si postavi, gorje pa, kjer se ne zna gojiti, in je nazadnje prisiljena odpotovati. Za seboj pusti le razvaline in polutanstvo, ki je huje od nekulture. V Indiji leže denes pagode, v Egiptu stojé piramide, v Grški božji hrami, v Italiji amfiteatri in slavoloki v razvalinah. (Kon. prih.)

ljujem, da so konečno enkrat to zahtevanje podpirali. Temu le pristavljam, da kakor se mi zdi v tej zadevi že desetič govorim, in da se vprašanje o realni gimnaziji na Ptujem že 6 let v tej visoki zbornici preklada in odlaša. Torej bi srenji Ptujski in okoličnemu prebivalstvu na korist in tej vis. zbor-nici na čast le želel, da bi se ta predmet konečno enkrat določno in nepo-gojno rešil. Dovolil si bom le še nekoliko opomb. Odsek deželnega zbora je v svojem poročilu 8. januarja 1866 nasvetoval za Ptuj realno gimnazijo, in je v tej zadevi tudi preračunal stroške, ktere bi imela prevzeti deželna blagajnica. Stroškov se je bilo takrat 5925 gl. naračunilo in se je k temu opomnilo, da bo bržkone vpisnina in šolnina to svoto znižala pod 5000 gl. Ker pa sedanji odsek stroške za meščansko šolo navdarja na 4400 gl., tre-balo bi vlado prositi podpore 1525 gl., in po tem takem bi bilo po poročilu odsekom od dovoljenja te podpore odvisno, ali se na Ptuj napravi realna gimnazija ali ne. Ko bi vlada tudi ta mali donesek plačati hotela, pridržala si bo zato vsakako pravico, imenovati tega ali onega učitelja in nekoliko upliva na vodstvo novega zavoda; dotični razgovori bodo precej časa po-trebovali in treba se je vprašati: ali je vredno, da si dežela zaradi tako ma-lega doneska nakoplje vtikanje vlade in pa omejenje v svobodnem gibanji tega zavoda. Kakor sem slišal, hočete še s tem vlado nekako siliti, da bi donesek gotovo dovolila. Ako ima država denarja in dobro voljo, deželo v tej zadevi podpirati, storila bo to, če se jej tudi ne žuga s tem, da bi se sicer zavod ne napravil; ako pa teh pogojev ni, tudi žuganje ne bo nič po-magalo, pač pa bi bili mi na škodi; mi bi ne imeli niti meščanske šole niti realne gimnazije, in sklepu deželnega zbora vkljub bi se posadili med dva stola.

Tudi ko bi zavod le za eno leto kesneje dobili, imeli bi že veliko škodo, kakor smo tudi že oškodovani, ker se nam zavod že toliko let odreka. Ptujski okraj plačuje 40.000 gl. deželnih nakladov in Ptujška srenja je po-nudila, da hoče plačevati vse stroške razen onih za učitelje in strežaje. Pri takih okoliščinah menda vendar ne tirjamo preveč, če prosimo, naj se to vprašanje konečno enkrat že določno reši v smislu gospoda predgovornika. Najljubše bi mi bilo in zdelo bi se mi najbolj dostojno, ko bi se deželni zbor odrekel vsaki državni podpori; da pa tudi na nasprotno misli obzir jemljem, pridružujem se nasvetu gospoda poslanca dr. pl. Kaiserfelda. Ako se sprejme ta nasvet, koristil bo tudi velikodušni srenji Ljubniški, ki je na lastne stroške šolo napravila in izdržavala, in gledé ktere pravičnosti zahteva, da jej pride dežela na pomoč: kajti učilni zavodi, ki presegajo moči in po-trebe te ali one srenje, postajajo s tem že sami ob sebi deželna zadeva. Jaz se torej pridružujem nasvetu poslanca dr. pl. Kaiserfelda in prosim vi-soko zbornico, naj ga potrdi.

Glasovi časopisov o „Sloveniji“.

Znana „Aug. Allg. Ztg.“, ki je nedavno spregovorila o Slovencih, pri-naša v dopisu iz Trsta v št. 298. 24. okt. t. l. zopet nekaj o naših zadevah. Dopisnik sicer v marsikterih točkah ni dobro ali celo nič podučen, vendar se tržaški dopis dobrodejno odlikuje memo vsega, kar piše avstrijsko-nemško časnikarstvo o „Sloveniji“; njegove besede so vsaj poštene, česar sicer od nemškega časnikarstva v naših zadevah nismo vajeni. Kar je v dopisu po-motnega, je tako očevidno, da si lahko č. bralci sami popravijo. Dopis se glasi:

„Pač je ena najtežavnih nalog, zopet ponoviti vbrano mejusobno živ-ljenje v pokrajini, kjer ste dve različni narodnosti nesložni postali, katerih ena se nanaša na svoje večje število, druga pa sledi vabljivi moči sorodnega naro-dno-političnega telesa; in to nalogo je dobil novi politični vodja na Primorskem. Slovenski živelj na Primorskem se je jel zdaj mogočno gibati, a vendar prav za prav ne iz lastne nagibne moči, ampak posebno v odboj proti ultra-itali-janskim težnjam, ki se že od leta 1848. v Primorji kažejo. Trebalo je 20 let, predno se je med prebivalstvom teh pokrajin jasno in odločno izbudila na-rodnostna misel in ž njo narodne težnje. Na Kranjskem se obrača ta misel proti nemškemu, v Primorji proti italijanskemu življu. Ljudski zbor ali tabor, ki se je preteklo nedeljo sešel pri Šempasu blizo Gorice, je prvo važneje in pomenljivo znamenje slovenskega gibanja v Primorji. Imé tabor ni nikakor novoizmišljena, ampak starodavna slovanska beseda, ktera je s početka oko-pano ležišče ali taborišče pomenjala. 2 uri od Trsta stoječa in nad mestom gospodujoča višina, ki je bila brez dvombe nekaj okopano slovansko ležišče, se zove „Repen“ (?) tabor. Na štirski meji stoji hrvaška vas s starim gradom, kateri se pravi Kis-tabor. Zanimljivo je, da ima kraj, kjer je bil tabor, in tako tudi vsa večja naselišča na Goriškem nemška (sic!) imena: Sveti križ, „Jdov-ščina, Ipava itd., dokaz, da je nekaj brez ugovora tu nemštvo gospodarilo. Kaj posebnega (karakteristično) vsega slovenskega gibanja je, da nima svo-jeega oporišča zunaj Avstrije, ampak da si prizadeva le pridobiti si narodno veljavo in v sedanjem cesarstvu zediniti v politično-upravno celoto vse sorod-ne dele narodove. Tabor je razvil avstrijsko zastavo. Nikjer ni sledu, da bi se oči obračale po pravoslavni Rusiji. Vse gibanje samo na sebi nima nič nevarnega — da je pa njegov posebni namen, stvarjenje lastne provin-cije Slovenije, nepraktično, neizvršljiv, pokazalo se bo hitro dovolj njegovim voditeljem. Na Koroskem, Štirskem in celo na Kranjskem, kjer so slovanski, vendski (!) in nemški življi tako zmotani, je ločitev in zedinjenje popolnoma nemogoče!“ Temu pristavlje „A. A. Z.“ še nasvet, naj bi se v teh krajih do

le-tega: „V Ptuj naj se napravi štirirazredna realna gimnazija in naj se vredijo razmere te šole isto tako, kakor pri deželnih meščanskih šolah. Ko bi se po-kazalo, da bi se moralo za ta zavod iz deželne blagajnice več plačevati, kakor za ktero meščansko šolo, naj se prično z vlado dogovori, ali bi ona ne hotela večih stroškov iz državne blagajnice plačati. Ti dogovori vendar nikakor ne smejo ovirati naprave realne nižje gimnazije v Ptuj.“ Nasvet je obveljal z vsemi glasovi proti dr. Schmidtovemu. G. Herman ne vpraša, čegav nasvet se je for-malno potrdil, njemu je le za stvar in misel; ta pa je njegova, kakor je bilo že marsiktero delo dež. zbora njegovo, dasiravno so se v zbornici z njim ponašali njegovi „ljubeznjivi in strpljivi tovariši“.

Vred.

cela popustilo narodnostno načelo in naj bi se vse moči napenjale le za narodno-gospodarski razvoj in napredek, kakor da bi bilo to brez poduka, poduk pa brez narodnega jezika mogoč in izvršiven!

Dopisi.

Iz Ljubljane, 29. oktobra. A. [Izv. dop.] (Še enkrat nekaj besedi o Vodnikovem spomeniku; dramatično društvo.) Preteklo je mesec dni, kar sem omenil z nekaterimi besedami v št. 77 „Slov. Naroda“ kako bi se lahko dal pomnožiti tond za napravo Vodnikovega spomenika. Sprožil sem ono misel ter izrekel željo, da se oglasi o tem mojem nasvetu eden ali drugi domoljub, toda nič ne čujem, vse je tiho. Jeli ta moj nasvet našel, kje rodovitno zemljo ter pognal kaj sadu? Slišati ni nič, nihče se ne oglasi, da bi povedal svojo misel in vendar ne smemo čakati, da bi se že nabral denar sam po sebi tako pomnožil, da bi zadosteval napravi spomenika. Po nasvetovani poti moremo lahko v malih letih že postaviti spodoben spomenik pesniku, ki je prvi budil s pesmijo svoje rojake! Ali hočemo zdaj zaspani biti, ko se je že precej denarja nabralo v letih, ko narodna ideja ni bila še tako razširjena kot je danes po vsem Slovenskem. Koliko je odraslo naše mladine v desetih letih, ktera bode rada položila nekaj za to stvar na oltar domovine. Koliko imamo zdaj več prilike uspešno delati za to stvar, ko imamo mnogo narodnih društev, katerih vseh ni bilo še, ko se je prvič nabralo in precej veliko skupaj nabralo. Ali hočemo morebiti posnemati naše nemške kulturonošce in tiste, ki za njim plašče nosijo ter vedno vedó toliko „von unserern grossen Schiller“ pripovedovati za njegov spomenik pa, za ktereja se nabira, se niso dali spod palca ne enega solda? Pokažimo z djanjem, da nismo taki, da akoravno nimamo „kapitala“ vendar zmoremo nekaj krajcerjev, ter smo „inteligentni“ dovolj, da vemo spoštovati svoje pesnike, ko ves „kapital“ in vsa „inteligencia“ tistih, ki so te dve stvari v Ljubljani za se v štant vzeli še enega krajcarja ni zmogla za spomenik „svojega“ (!) pesnika, ktereja Slovenci poznajo iz mnogo prestav njegovih izvršnih del.

Dramatično društvo hoče napraviti do novega leta še dve javni predstavi z vstopnino v čitalnici, razen tega pa bo igralo še pri dveh besedah čitalniških tako, da bode nastopilo še štirikrat do novega leta. Knjige za letošnje leto razposlale se bodo, ko jih bode več skupaj, zaradi prihranjenja poštinskih stroškov. Po končani nemški seisoni bode pa napravilo društvo nekaj predstav v javnem gledišču. Tako se dela počasi kolikor se moré z močmi kakor jih imamo ravno zdaj. Kedar bode enkrat društvo moglo vstanoviti svojo učilnico, bode se gotovo skrbelo, da so pridobodo moči, ktere se bodo stalno držale gledišča, in da bode mogoče s časom tudi nam napraviti narodno gledališče.

Od Drave. [Izv. dop.] (Ne dajmo se; vzdignimo se!) Zdrava duša v zdravem telesu je najboljša blago; svoboden človek v svobodni zemlji najsrečnejši. K temu nam je pa najprvo treba trdnih tal da stojimo, treba nam prirojeno oddržati in razviti in izobraziti, potem bomo svobodni. Toraj stanoviti tla dobiti, si moramo prizadevati, in ako njih z lepa ne dobimo, si moramo nje privojskovati. To je sveta dolžnost slovenske inteligencije, in k tej gotovo tudi duhovništvo spada. Gospodje učitelji prosijo in trkajo, in že so se jim jela vrata odpirati in njih jarem polajšati, kar nas veseli. A kaj delamo mi nižji duhovni, da bi si svojo butaro polehčali. S tem, da eden družega podrivamo in spodkopavamo, ne bomo daleč prišli. Tudi z golim prilizovanjem in hvalisanjem svojih predpostavljanih ne; ampak s tem še le njih bolj slepimo in jih trdosrčnost okamnimo, da slednjč sami pri sebi pravijo: mi smo mi, vi ste pa naše klesče, balta, lopata, motika in sekira. Niži duhovni smo več del domači sinovi, in se svojemu narodu in rodu še nismo izneverili v splošnosti, ampak ž njim dobre in slabe dneve delimo. In kdor trezno sodi, mora spoznati, da jih je mnogo med nami, ki so jeli postajati dobri učeniki, in pridni izobraževalci njim poverjenih, nikakor ne zgolj najemniki! Ljudstvo duhovnom daje prostovoljno biro za živež, ono jih čisla in ljubi, in sicer tolikanj bolj, če vidi da se brigajo za njegov narodnosten napredek, ki je napredek kulture (če tudi ponemškovanje ne), če vidi da skrbé za to, da se kmet podučí o ljubezni svojih ljudi in o ljubezni do višega in v vsaki stvari. Zato moramo društvo sv. Mohora podpirati. Treba je, da skrbimo, da ostanemo med ljudmi, ktere smo se ljubiti navadili, in kteri nas po tem našem izobraževalnem namenu radi imajo, in da nas škofje ne preganjajo od nemila do nečetrca, in se nam namena toliko časa ne privoščí, da bi se od svojih poslovi, in za njih dobrosrčnost zahvaliti mogli. Vr ašam: kdo je kriv tega nepotrebnega klica: memento mori! pred časom? Škofija bo ostala škofija, ako tudi to vsakoletno prevažanje kaplanov ne bode po navadi. Kaj hasni kraj spremeniti, če se pa človek ne spremeni! Ako se škofijstva takrat na ljudstvo ozirajo, če kdo zoper ktereja duhovna potóži, zakaj njih pa tudi takrat ne slušajo, kedar ljudje za nje prosijo. Vse drugače je, ako kteri duhoven na višje pride; takrat mu je prosta pot. Če se za ljudstvo dobro misleč človek samo od kaplanije do kaplanije goni, kak namen se misli s tem doseči? Njega ubožati! Birokracija škofijska? Ali se hočejo tisti odstraniti, kteri svojemu narodu dobro hoté? Kdo je kdaj svoje zatiravce hvalil? Tako tudi duhoven tistim ne more biti privržen, ki mu ne privoščijo mirnega in zadovoljnega življenja, in imajo le bič za njega, ne pa dobrotljive roke.

To se vé, da bi tu največ koristilo, ako bi se mi kaplanje osrčili in skupno izrekli svoje želje in zahteve, zakaj skupna moč velja. Ker pa še tega dozdej storili nismo, zato prisrčno priporočim nižjo duhovščino sploh narodni inteligenciji, posebno pa slavnim cerkvenim odborom in srenjskim oblastnijam, naj bi se oni za nje zavzeli, in nje branili pred zatiranjem. Blagor usmiljenim, ker oni bodo usmiljenje dosegli.

Iz Slov. Bistrice, 28. okt. [Izv. dop.] (Nova narodna čitalnica.) Kje? Vendar ne v Slovenski Bistrici, od koder nas Slovence stra-

šijo z najhujšimi protesti in segajo v svoji sveti strasti celó po osebi. Ravno v Slov. Bistrici, moj dragi, se osnuje „čitalnica“, da bo stopila v vrsto svojih starejih sester naj mlajša, a če Bog da, ne manj dostojna in delavna. G. dr. Vošnjak je že v imenu začasnega odbora odposlal pravila vladi in v 14 dneh se odpre ta za naš okraj velevažni narodni zavod. Veča slovesnost začetka naše čitalnice se obhaja pozneje.

Svoje stanovanje ima v gostilnici g. Manhard-a. Udov se je v mestu in okolici že toliko vpisalo, da je obstanek čitalnice zagotovljen.

Iz Tržaške okolice, 28. okt. [Izv. dop.] Vsi naši narodni poslanci in županje okolice so te dni podpisali zaupno adresó vrlima štajerskima poslancema gg. Hermanu in dr. Vošnjaku, spoznavši, da ne bi bilo prav, ko bi zaupni možje slovenskega naroda molčali ob važnem času, ko sta ta dva povzdignila glas za združenje Slovencev. Adresa, ktero sem pred oči dobil, pravi med drugimi:

„Živo smo prepričani, da dokler bodemo Slovenci namesto da bi se v eno deželo s skupnim deželnim zborom in skupno deželno vlado zedinili, na kose raztrgani zaradi razdrobljenja svojega pod tujim gospodstvom životarili, dotle bodo pri nas le tujci in zaničevalci naroda našega, ne brigaje se za glasoviti §. 19, ošabno po konci glave nosili in v obilnosti plavali, a tužni naš narod se nikdar iz reve in nadloge izkupati, in do blagostajna in ravnopravnosti narodne dokupati ne bode mogel.

Skrajni čas je torej, da se razkosani „udje enega telesa“ zopet zedinijo, ker Bog Slovencev gotovo ni zato vstvaril, in Slovenci menda tudi tolikih davkov ne plačujemo in za obstanek Avstrije kaderkoli je treba krvi ne prelivamo za to, da bi na drobne kosce razmravljeni povsod bili podlaga tujčevi peti, ampak da bi v Avstriji drugim narodom enako brat s bratom veselo, srečno in zadovoljno skupaj živeli in na podlagi narodne avtonomije in ravnopravnosti z združenimi močmi v duševnem in materijalnem oziru uspešno se razvijali in napredovali, kar je le v združeni Sloveniji mogoče.

Slava toraj Vam gospod doktor! Slava vrlemu, doslednemu in ko skala stanovitnemu zagovorniku našemu gospodu M. Hermanu, čegar izvrstni govor smo občudovali; Slava tudi Vam drugim slovenskim poslancem, ki ste v štirskem deželnem zboru nemškemu gospodom resnico tako dobro kar na ravnost v oči povedali. Slava narodnim taborom v Ljutomeru in v Žavcu, ki sta se prva v tako ogromnem številu pod milim nebom za politično edinstvo naroda našega enoglasno izrekla.

Edinstva tega držimo se in držati se moramo trdno in nepremakljivo brez izjeme vsi Slovenci, bivali bi li na bregovih Mure, Drave ali Save, na bregovih Kolpe ali Soče ali na obali sinje Adrije, kot edinorešilne zvezde iz sedanjega toliko neugodnega stanja našega, ker smo iz dozdanje lastne skušnje živo prepričani, da kdor nima brata za — brata, ima tujca za gospodarja.

Slovenci! Papirnatih pravic, praznih obljub, revnih in žalostnih časov, ki so pa deloma zavoljo naše lastne nemarnosti tako revni in žalostni bili, vsega tega smo že siti do kraja. Zatorej Slovenci! pustimo vse pomislke in predsodke, nikdar se ne dajmo zapeljati, ako nam protivniki naši to in ono ugovarjajo, se nam grozé ali pa se nam ližejo, in nam to in ono obe-tajo, da bi nas omamili. Slovenci ne v dajmo se! temveč storimo po postavnem potu vse, karkoli je v naši moči, da se zedinimo!

Politično edinstvo — ta je prva!

Kdor nam tega ne privoščí, nam življenja ne privoščí.

V okolici tržaški dne 22. oktobra 1868.

(Podpisano 6 deželnih poslancev in 60 županov in zaupnih mož.)

S tominskih hribov, 26. okt. [Izv. dop.] Dolgo in predolgo je spavalo ljudstvo po naših gorah v strašnem spanji narodne nezavednosti. Led in sneg, ki slednjega leta naše hribe pokrivala, stajala in skopnela sta še vselej; toda strpnjena srca naših rojakov so ostala mrzla. Zavedali so se že davno naši slovenski bratje po družih krajih, pa tukaj smo še zmerom dremali. Ali prišel je čas tudi nam. Izšlo je solnce 18. t. m. na šempaskem polji, ktero je s svojimi svitlimi žarki gosto temo nezavednosti prešinilo ter speče zbujati začelo. Veselja slednjemu rodoljubu srce igra, vidé kako priprosti kmetič navdušeno pripoveduje svojim sosedom, kar je v taborji videl in slišal, kajti s svojo bistroumnostjo zapomnil si je vse govore naših veljakov. Le škoda, da se je premalo naših gorjancov vdeležilo te slovesnosti, ki bo Slovincem v večni spomin. Pa kdo bode zameril ubozemu kmetiču, ako se je bal dolzega in težavnega pota, toda, kar so nekteri naših premožnih županov storili, ne da se prenesti. Da bi bili samo zastarani grešniki, ki še vedno nemški uradujejo, molčali bi; a tukaj stopijo možaki na oder, ki slujejo kot boritelji za slovensko reč, in ki so bili celo odbor-niki taborja. Raznesli so bili namreč babjo govorico, da bodo Lahoni v taborji petarde spuščali, in to je naše junake tako oplašilo, da niso le sami, temveč kakor skrbiljivi očetje svojih „podložnih“, nagovarjali in svarili so tudi druge, ne v tabor hoditi, ako jim je življenje drago. In res se jim je posrčilo nekterim življenje oteti, toda neubogljivce je bilo zatónj pregovarjati, in ti so še, nazaj prišedši, svoje župane zasmehovali. In glejte, tudi naši junaki postali so družih misli. Ne zdi se jim pristojno, da jih plašne imenujejo, torej se zvedeni možje s tem opravičujejo, da nekteri trdijo kakor kak sposajen dijak, ki hoče svojega učenika za zamudene ure opehariti — da so bili bolni. — Vidite, predragi rojaki, kaki možje vas sem ter tje „zastopajo“. Držite se torej krepko tega, kar ste pod milim nebom enoglasno tirjali, in dajte takim županom, ki v vam nerazumljivem jeziku uradujejo, pri družih volitvah za zmerom slovo; pa tudi tistim nezaupajte veliko, kterim se pred lahanskimi petardami prehitro hlače stresejo. — Toliko za zdaj, drugikrat kaj več.

Politični razgled.

Prošnje zaradi zedinjenja Slovencev v „Slovenijo“ odposlale so še deželnemu odboru štajerskemu, da jih naj izroči visoki vladi, tele občine: Krčevina pri Ptujem, Haršek pri Ormužu, Višnjevska občina, Sv. Martin v Rožni dolini v celjskem okraju, Solčava. Vse te prošnje so podpisane od županov in vseh občinskih odbornikov in imajo občinski pečat. Tiste občine, ki še mislijo odposlati take prošnje — in nadajamo se, da to storijo vse slovenske občine — naj pošiljajo te prošnje g. dr. Vošnjaku v Slov. Bistrico, da jih o svojem času vse skupaj izroči dež. zboru.

Državni zbor je v svoji 139. seji najprvo volil nekoliko udov delegacije, potem je podpiral dr. Banhaus svoj nasvet, da ima nehati fevdna zveza na Českem. Nasvet se je izročil odboru, ki ima izdelati dotično postavo. Dr. Banhaus poroča o določitih postavah o številu novakov za leto 1868. Vlada tirja 56.548 mož, torej z Translajtano vkup 7000 novakov več, kakor prejšnja leta. Posl. Mende se krepko vstavlja več številk, ktero pa vendar le potrdi zbornična večina. Na dalje se prepusti Graški srenji tako imenovani Glasij v last. Zbornica potrdi kupčijsko in poštno pogodbo v Švico. Posl. Winterstein poroča o pogodbi zaradi določenja mej na švicarski granici. H koncu se vrši nekoliko volitev. Prihodnja seja v torek.

Gospodsk zbornica se prvokrat zopet snide 31. t. m.

Državnega odbora odsek, ki ima poročati o izjemnem stanju na Českem, je izrekel, da vlada ni mogla drugače delati, kakor je delala in bo nasvetoval, naj vzame zbornica vse te naredbe do znanja. Ta nasvet pride zdaj še pred ustavni odbor. Da gata potrdi, ni dvomiti; mi le upamo, da bodo vsaj Poljaki in Slovenci imeli krepko besedo za brate Čehe in proti ministerskim naredbam.

Novih predlogov za državni zbor je neki pripravljenih: o prenehanju obrtniškega reda, o deležvih, o obrtniških posrednih sodbah, o patentu za hausiranje, o postavi za hlaponske kotle, o borsni postavi, o družtvih na akcije itd.

Državni poslanci, ki hočejo napraviti veliko shodišče v podporo ministerstva, imajo svoje sitnosti, ker jih je mnogo, ki se boje, da bi prišlo shodišče ob vsa načela, če bi se gledalo le na veliko večino udov. Predsednik Kaiserfeld, ki bi prav rad menda sam bil veliki paša tacemu shodišču, je nevoljno pobijal nasprotna mnenja (med nasprotniki je tudi Rechbauer) žugaje: Ako se pogubi ministerstvo, potem se zgrudi tudi parlament. To žuganje bo morebiti nekoliko vleklo, vendar pa kaže, da je državni zbor boje že pri začetku konca.

„N. fr. Pr.“ ni sedanjí državni zbor nič po volji. Z ozirom na novo zbrališče piše: Parlament bi s tem korakom oblekel svoje misli v neko uniformo, kar bi njegovega razvoja ne moglo pospeševati. Enota je poguba vsakemu razvitku; za razvoj je treba različnih misli. — Da bi opesujejoči parlament dobil novega soka in nove krvi, rada bi mu „Pr.“ postregla z večim številom poslancev in z neposrednimi volitvami. Vidi se „Pr.“ na obrazu, da je nova era vendar le zelo pomanjkljiva.

Čuje se, da hoče obilo število udov gospodsk zbornice, ki so ob enem udje delegacije, položiti svoje mandate v slednji lastnosti.

Kako daleč sedanja vlada svobodo lastni stranki dopušča, kaže jasno dovolj naredba, po kateri je vzela dr. Tavšinskemu njegovo službo kot docent na dunajskem vsučilišču, ker je T. predsedoval zadnjemu ljudskemu zboru.

Število 248. dunajske „Zukunft“ je policija pograbila in žuga temu časniku pravda tudi zaradi uvodnega članka v št. 241.

„N. fr. Pr.“ hoče vedeti o nekem pruskem uplivu do ondesnjih homatij v Pragi trdi, da so se našli za to neovrgljivi dokazi. Torej zaradi spremembe enkrat Prusi mesto ruskih rubelcnov!

Dostavki k anglijski kupčijski pogodbi so obrtnike v Brnu zelo raznemerili. Kupčijska zbornica je sklenila čvrst protest do državnega zbora, naj bi se dostavki odpravili. Drug protest prav marljivo podpisujejo fabrikanti.

„A. Allg. Ztg.“ se piše iz Dunaja, da se bodo morale v račun vzeti tirjave avstrijskih Slovanov, da bo potem pa tudi treba sedanjo ustavo — prenehati. Opoiminjamo, da ima imenovani časnik vedno „Fühlung“ z merodajnimi dunajskimi krogi.

V drž. zboru ogerskem pride prihodnji teden na vrsto postava o narodnostih. Zastopniki nemagjarskih narodov se bodo glavnega razgovora vdeleževali, če bi pa tu njihovi nasveti ne obveljali, molčali bi pri specialnem besedovanju.

Vse velevalsti so priznale novega srbskega knjeza in začasno vladarstvo.

„Pest. Ll.“ je izvedel, da se pripravlja v Bukarešti demokratično-orijentalno društvo, ktero bi posebno proti Avstriji in Turčiji delalo, in da je dotični oklic že razširjen po Turčiji, Hrvaški in Erdeljski.

Prusiji žuga 5.200.000 tolarjev primanjkljeja. Finančni minister si je mnogo prizadeval odpraviti novega, a neljubega gosta; prosil je Bismarka, naj bi ta kralja pregovoril, da se zniža vojni proračun; Bismark ga ni vslišal kazaje na splošne zunanje razmere. Drugi ministri so sicer nekoliko svoje proračune znižali, a primanjkljeje je vendar le ostal. Berolinskih listov eden se nadeja, da bodo poslanci krepko tirjali, da se zniža vojni proračun in da bo kralj želji tudi vstregel.

28. t. m. je izšla Napoleonova karta. Njen namen je pokazati, da se Franciji ni bati nobene države, kajti Prusija s severno zvezo ima le 30 milj., ž njo združeni južni Nemci 8 milj., Avstrija 35 milj., Italija 22 milj., Francija pa zedinjena z Algerijo vred 40 milijonov prebivalcev, toraj se jej ni bati!

Neko revolucionarno društvo v Parizu je izdalo — zdaj že drugo — proklamacijo proti cesarstvu in cesarju. Politični njegov cilj se strinja v teh

stavkih: Republika leta 1792 je prava vlada. Poprimimo se republike, da rešimo Francijo pred Napoleonom in Bismarkom; imejmo le republiko, nobenega cesarja.

Bere se, da bo v kratkem priznala Avstrija novo razmerje na Španjskem, in da je v tej zadevi potoval b. Beust v Pešto k cesarju. Avstrija namreč ne more opustiti, kar je že storila Anglija, Amerika, Francija, Italija in menda tudi Rim.

Španjsko ljudstvo svojih z uporom pridobljenih pravic menda vendar ne bo tako lahkomisljeno iz rok dalo, kakor je menila začasna vlada. V glavnem mestu se je zbralo mnogo ljudstva na prostoru, kjer so se obsojenci usmrtovali in je sežgalo tam stoječi šafot (oder, kjer so se obsojenci ob glavo devali); časniki tirjajo, naj se kaznuje graf Chесто, ker je boje zlobno govoril o ljudstvu in armadi. Revolucionarna vlada za Seviljo, ki ni še najhuja je oklicala, predno se je razšla, da monarhična vlada ne velja. Če se še pomisli, dá je tudi začasna vlada končno določitev prepustila ljudski sodbi, mora se pritrčiti, da ne bo ljudstvo na Španjskem dopuščalo, da bi mu drugi nepoklicani ljudje delali njegovo osodo.

„Petb. Jour.“ pravi, da je pri vsem oboroževanju še mogoče ohraniti mir. Vendar pa bi Rusija ne mogla mirno gledati, ko bi Francija v vojski s Prusijo Reno prekoračila in Poznjansko ter drugo Poljsko ispuntala.

Razne stvari.

* (Kranjska dežela: koliko ima dohodkov, koliko stroškov za-se in koliko njenega denarja se obrača za državne potrebe?) Leta 1867. je bilo tako-le: Dohodkov je imela 4 milijone in 210.664 gl. 15 kr., stroškov pa 2 milijona in 684.544 gold. 21 kr., tedaj se je za državne stroške na Dunaj poslalo 1 milijon in 526.119 gold. 94 kr. Dohodki so bili od zemljiščinega davka 740.334 gl., od hišnega davka 242.148 gl., od pridobnine (erwerbsteuer) 88.214 gl., od dohodnine (einkommensteuer) 41.906 gl., od vžitnine 383.309 gl., od colnine 61.330 gl., od tobaka 678.532 gl., od štempejnov 213.232 gl., od taks in davščin za pravdarske reči 226.675 gl., od loterije 246.024 gl., od cestnin in mostnin 58.288 gl., od državnih grajščin 2146 gl., od državnih gozdov 2167 gl., od rudnika Idrijskega čistega dohodka 506.469 gl., od pošt 109.850 gl., od telegrafov 5991 gl. (Kar se tiče pošt in telegrafov, so pri teh stroški večí kakor dohodki, zakaj poštni stroški znašajo 138.918, telegrafni pa 9497 gl.). Stroški, ki jih je imela država z loterijo na Kranjskem, so znesli 195.032 gl. 48 kr.; ako se ti stroški odbijejo od gori imenovanih dohodkov z 246.024 gl. 31 kr., tedaj se kaže, da je državi ostalo celih 50.991 gl. 83 kr., — po takem je očitno, da ljudje, ki so v loterijo stavili, niso dobička, marveč 50.991 gl. 83 kr. zgube imeli. V teh 50.000 gl. je veliko veliko krvavo zasluženih krajcarjev; po pravici se tedaj vlade grajajo, da ne odpravijo loterij! („Nov.“)

* Miha Kastelic, dobroznan po „Čbelici“, ki jo je začel izdati 1834. leta, je po dolgi bolezni umrl v 73. letu svoje starosti.

* (Nasledki nemških šol) prav dobro kaže sledeče župansko pismo, ktero se je od sv. Tomaža poslalo „Slov. Gosp.“ glasi se: „Der Gemeinde Amt ist für die Bränkästen unfassend für dass weissst so die k. k. finanz-fahe besser als der Gemeind Amt weil die Bränkästen so alte eingegeben sein. keinen andernrn befindet aber er der Gemeinde Vorstehung niht.

Der Gemeinde Amt uudauch alle dieser Infassen bitten die h. k. k. Finanzfahe für Befwilligung der Brandwein Bränung für ersten Monat Jähner 869.

Gemeinde Amt Koračič den 10. Oktober 868,“

Tukaj zdaj tri imena.

* Dijaško društvo „Slovenija“ v Gradcu je v občenem zboru sklenilo, da neha. Upamo, da pristopijo vsi slovenski dijaki k „Slovanski besedi“, kteri želimo naj boljšega vspeha, torej pa tudi najširše podpore vseh slovanskih rodoljubov v Gradu.

* (Vojaštvo) bo prizadevalo leta 1869 državi nekoliko nad 80 milj. stroškov. Izvanrednih stroškov bo vsega vkup blizo 16.660.000 gl. in sicer za 100.000 novih pušk na igle 2.900.000; za topove 1.500.000 gl., za vozove k tem itd. 80.000 gl.; za obleke 3.000.000 gl.; za napravlanje trdnjav na odprtih mejah države 2.600.000 (!), za zdravilstvo 80.000 gl.; za nadšteviline (torej nepotrebne) častnike 2.000.000 (!!!); za zboljšanje častniške plače 2.500.000 gl. in deficit leta 1868 ne menj kakor 4.000.000 gl. Felix Austria nube!

V a b i l o.

„Čitalnice“ najbolj pripomajajo, da se pospešuje društveno življenje in medsobno porazumljenje.

„Čitalnica“ v Slovenski Bistrici bode tem bolj vstregla občni potrebi in želji, ker ne bode le po obilnih slovenskih in nemških časnikih skrbela za duševni vžitek, ampak tudi s petjem, plesom, dramatičnimi igrami itd. za zabavo svojih udov. Stanovanje je najeto v gostilnici g. Manhard-a. Donesek za meščane bo 60—80 kr. na mesec, za vnanje ude pa 4 gl. na leto.

Pravila so vladi predložena.

Začasni odbor vabi k obilnemu pristopu.

V Slovenski Bistrici meseca oktobra 1868.

Začasni odbor.

Dunajska borza od 30. oktobra.

5% metalike 57 fl. 40 kr.	Kreditna akcija 212 fl. 40 kr.
5% metalike z obresti v maji inov. 58 fl. 75	London 115 fl. 70 kr.
5% narod. posojilo 62 fl. 30 kr.	Srebro 114 fl. — kr.
1860 drž. posojilo 85 fl. 10 kr.	Cekini 5 fl. 50 kr.
Akije narod. banke 791 fl. — kr.	